

Mobiliteitsbrief

oktober 2007

voor een duurzaam lokaal mobiliteitsbeleid
10e jaargang, nr 89 - verschijnt maandelijks behalve in juli en augustus

De Mobiliteitsbrief biedt lokale overheden informatie over hoe een lokaal duurzaam mobiliteitsbeleid uitgewerkt kan worden in samenwerking met andere partners en overheden.

Alle Vlaamse burgemeesters, schepenen, gemeente- en provincieraadsleden en volksvertegenwoordigers en alle geïnteresseerde mobiliteitsprofessionals krijgen een exemplaar.

Verkeerseducatie

Verkeerseducatie is vaak een driehoeksrelatie tussen lokale besturen, politiezones en scholen. Theoretische lessen en praktijkoefeningen in mobiliteitsparken of op verkeerseducatieve routes gaan daarbij hand in hand. Ondersteunende documentatie zoals schoolroutekaarten vervolledigen het plaatje.

■ “Wij leiden leerlingen en leraars op”

In de zone Damme/Knokke-Heist is de politie de motor van de verkeerseducatie. De gemeentebesturen focussen op andere aspecten van mobiliteit. Jan Bonneure: “We hebben ook binnen het korps mensen moeten overtuigen van het belang van verkeerseducatie. Velen zien dit immers niet als echt politiewerk. We begonnen met het rekruteren van geschikte lesgevers binnen het korps. Kandidaten gaven een proefles die beoordeeld werd door externen. Zo kwamen we tot een pool van twaalf lesgevers die nu al zes jaar de scholen bezoeken. Ze gaan langs in alle klassen van het tweede, het vierde en het zesde leerjaar in de politiezone. Het is de bedoeling dat de leerkrachten de les volgen en er actief aan deelnemen zodat ze er later kunnen op voortbouwen. De lessen zijn een mix van theorie en praktijk. We bereiden de leerlingen straks ook voor op het behalen van het fietsbrevet in het zesde leerjaar.

Maar dat is niet het enige. Ook duurzame mobiliteit komt ter sprake in de lessen: de nadelen van de auto, de alternatieven. Daar hebben we ook aandacht voor in de drie verkeerseducatieve routes die we binnenkort in gebruik nemen. Leerlingen zullen er bijvoorbeeld ook een bustabel leren lezen.”

Foto: Peter Van Hoof

■ VEMOE-mobiel

Het nieuwste initiatief van de politiezone, uitgewerkt samen met de VSV, is de VEMOE-mobiel of de verkeers- en mobiliteitseducatiemobiel. Dat is een oude politiecombi gevuld met verkeerseducatief materiaal die scholen kunnen lenen. Leerkrachten vinden er alles wat ze nodig hebben voor praktische lessen verkeersopvoeding, inclusief de nodige handleidingen voor het gebruik van het materiaal.

De Fiets-o-meter in Wuustwezel combineert fietsbehendigheidsoefeningen op openbare pleinen met een verkeerseducatieve route (zie p. 3).

Foto: Wuustwezel

“Wij besteden jaarlijks 40.000 euro uit ons verkeersveiligheidsfonds aan verkeerseducatie.”

Jan Bonneure, verkeersofficier
politiezone Damme-Knokke-Heist
Foto: Peter Van Hoof

■ Onderzoek in West-Vlaanderen

Jan Bonneure is verkeersofficier in de politiezone Damme-Knokke-Heist. Vorig academiejaar behaalde hij zijn grauaat-diploma aan de Hogeschool voor Verkeerskunde HITEK in Kortrijk met het eindwerk ‘Verkeerseducatie in het basisonderwijs in West-Vlaanderen’. Hij schreef alle 440 basisscholen aan, 238 antwoordden op zijn vragen.

Hij kwam tot enkele opmerkelijke vaststellingen: “Verkeerseducatie is wel in de eindtermen van het basisonderwijs ingeschreven maar een concrete vertaling in het schoolplan ontbreekt vaak. Veel scholen houden het bij een dag praten over verkeer.

Dat hangt nauw samen met een tweede vaststelling: twee derde van de leerkrachten zegt niet opgeleid te zijn om verkeerseducatie te geven. Theoretisch lukt het nog wel maar vooral de praktische opleiding is een probleem. Scholen beschikken vaak ook niet over de middelen of het materiaal om dat goed te doen. Op wie doen ze dan een beroep voor de verkeersopvoeding? 83 procent van de scholen geeft aan met de politie samen te werken, 63 procent met de gemeente. De weg naar andere partners zoals het Belgisch Instituut voor de Verkeersveiligheid of de Vlaamse Stichting Verkeerskunde vinden ze niet of nauwelijks.”

De beste weg naar school

■ **Steeds meer steden en gemeenten bieden de schoolgaande jeugd een schoolroutekaart aan. Op de kaart worden de veiligste fietsroutes naar de school aangeduid. De scholen kunnen de kaart aanvullend als lesmateriaal gebruiken.**

Een schoolroutekaart bundelt de veiligste (fiets)routes van en naar de school.

Foto: Peter Van Hoof

Meestal staan fietsroutes centraal op een schoolroutekaart, maar er kunnen ook wandelroutes, openbaarvervoerfaciliteiten en parkeergelegenheden in de buurt van de school aangeduid worden. Gemeenten kunnen ook samenwerken en een schoolroutekaart aanbieden voor de scholen op het grondgebied van de deelnemende buurgemeenten. Een schoolroutekaart wordt meestal via de scholen verspreid bij de leerlingen en hun ouders.

Het opmaken en drukken van de schoolroutekaart kan op verschillende manieren gesubsidieerd worden. Bijvoorbeeld via module 15 van het mobiliteitsconvenant en in sommige gevallen via het verkeersveiligheidsfonds. Meer info hierover in de brochure 'Veilige schoolroutes in kaart – werkboek voor gemeenten' (zie kader).

Ook de Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV) en zelfstandige studie bureaus bieden hulp bij het opstellen van schoolroutekaarten.

Praktisch aan de slag

De Vlaamse overheid werkte vorig jaar een handboek uit: 'Veilige schoolroutes

in kaart – werkboek voor gemeenten'. Behalve een uitvoerig stappenplan afgestemd op gemeenten, biedt het boek ook achtergrondinformatie en ideeën om zinvol te werken met kaarten. U kunt deze publicatie bestellen bij Dirk Verhoeven via dirk.verhoeven@mow.be, of downloaden op www.mobielvlaanderen.be/vademecums.

Meer informatie over de begeleiding van VSV op www.verkeerskunde.be/onderwijs/begeleiding/schoolkaarten/

Een lijst van studie bureaus vindt u op www.mobielvlaanderen.be/convenants (partners en overlegorganen – andere organisaties).

Opfriscursussen voor 55-plussers

In de 'Mobi+'-cursus krijgen 55-plussers gedurende vier halve dagen een opfrissing van de wegcode.

Foto: Kortrijk

■ **Een mobiliteitscursus organiseren voor 55-plussers in uw gemeente is een koud kunstje dankzij het kant-en-klare 'Mobi+'-pakket.**

De Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV) en Federgon Opleiding Erkende Rijscholen ontwikkelden twee jaar geleden een cursus mobiliteit 'Mobi+' voor 55-plussers.

De cursus duurt vier halve dagen en elke gemeente kan ze met een minimum aan inspanning organiseren. Reeds 80 Vlaamse gemeenten zijn op het aanbod ingegaan.

Ieder zijn deel

De cursus wordt gegeven in plaatselijke rijscholen, het cursusmateriaal wordt aangeboden door de VSV. De gemeente staat in voor de praktische regelingen (zoals inschrijvingen en eventueel het uitdelen van getuigschriften) en de communicatie rond het initiatief. Per deelnemer kost de cursus

30 euro, maar gemeenten kunnen ook financieel tussenkomen zodat de prijs voor de deelnemers goedkoper (of gratis) wordt.

Groot succes in Kortrijk

De stad Kortrijk organiseerde de afgelopen twee jaar al 74 'Mobi+'-cursussen en bereikte daarmee meer dan 2.000 deelnemers. Elke Kortrijkse 55-plusser kreeg een brief in de bus met de aanbieding om gratis een 'Mobi+'-cursus te volgen.

Meer informatie over Mobi+ bij VSV, Maya Versteede, Bruul 101, 2800 Mechelen, tel 015-44.65.57, maya.versteede@verkeerskunde.be, www.verkeerskunde.be (vorming – mobi+)

Foto: Peter Van Hoof

"In de 'Mobi+'-cursus zitten bijna alleen maar mensen die al meer dan 20 jaar op de baan zijn. In al die tijd is er veel veranderd. Veel cursisten beseffen dat ze niet meer van alles op de hoogte zijn, en zijn heel blij dat ze een cursus kunnen volgen. Er zijn vooral veel vragen over de voorrangsregels.

55-plussers zijn ook een dankbaar publiek om les aan te geven. Ze zijn heel geïnteresseerd en bezorgd over hun eigen veiligheid en die van andere weggebruikers. Bij elke les blijkt weer hoe hoog de nood wel is aan een degelijke opfrissing van de wegcode."

Lieven Vandewiele, rij-instructeur 'Kortrijkse Rijschool'.

Veel volk in het Kortrijkse stadhuis op de uitreiking van het 'Mobi+'-diploma.

Foto: Kortrijk

Verkeer op kindermaat

■ Hoe meer oefening, hoe beter

Fietsen is meer dan op de trappers duwen en evenwicht houden. Behalve specifieke vaardigheden moeten kinderen ook leren omgaan met verkeer: rekening houden met andere weggebruikers, situaties leren inschatten, de hand uitsteken bij het afslaan. Doen en nadenken tegelijkertijd. Bij kinderen is dat een voortdurend leerproces. Een goede begeleiding en voldoende oefening zijn cruciaal. De lokale overheid staat mee in voor voldoende oefeninfrastructuur.

Tessenderlo: mobiliteitspark met 30 jaar dienst

In het mobiliteitspark van Tessenderlo worden al sinds 1972 echte verkeerssituaties gesimuleerd. Er staan vaste verkeersborden langs het parcours. Er is ook een kruispunt met verkeerslichten, een rotonde en een spooroverweg. Behalve hun praktische verkeerskennis kunnen kinderen ook hun fietsbehendigheid testen. Zo is er een slomparcours om de stuurvaardigheid na te gaan. De begeleiding gebeurt door een leerkracht van de politiezone.

De groendienst verzorgt het dagelijkse onderhoud van het mobiliteitspark. Een gemeentearbeider voert kleine herstellingen uit. Dankzij geld uit het verkeersveiligheidsfonds kon de Politiezone Beringen-Ham-Tessenderlo in 2006 nieuwe gocarts aankopen. Die zijn iets groter dan de oude modellen. Volgend jaar zal het wegdek van het park daarom verbreed worden. Tegelijkertijd zal ook het asfalt vervangen worden om de scheuren weg te werken.

Wuustwezel: oefenen in het echte verkeer

De Fiets-o-meter in Gooreind (deelgemeente van Wuustwezel) gaat nog een stap verder dan het klassieke verkeerspark. Het parcours biedt de unieke combinatie van fietsvaardigheidsoefeningen en oefening in het echte verkeer. Het project is uniek in België.

De gemeente richtte een paar jaar geleden met de hulp van het provinciebestuur een fiets-o-meter in. Op zes gemeentelijke speelterreinen werden permanente fietsvaardigheidsproeven geplaatst. De straten die de speelterreinen met elkaar verbinden vormen aansluitend een verkeerseducatieve route. Via die route worden de kinderen geconfronteerd met voorrang van rechts, oversteken aan een kruispunt, links afdraaien, ... Kinderen kunnen er met hun ouders of onder begeleiding van leerkrachten oefenen.

Op de zes speelterreinen staat permanente infrastructuur om fietsvaardigheden in te oefenen: de slalom, de acht, de remtest, de smalle doorgang, ... Op elk plein staat een bord met uitleg.

Foto's: Wuustwezel

Foto: Carine Vanwingh

In een verkeerspark leren kinderen bepaalde gedragingen en vaardigheden aan en kan de begeleider nagaan wat ze nog niet (juist) kunnen. De kinderen stappen of fietsen, gocarts worden occasioneel gebruikt om auto's te simuleren.

Foto: Tessenderlo

Mobiliteitswedstijd

Op het einde van het zesde leerjaar nemen leerlingen in Tessenderlo deel aan de gemeentelijke mobiliteitswedstijd. Michaël Karatzas: "De mobiliteitswedstijd is een educatieve afsluiter van zes jaar verkeersvorming in de scholen en in het mobiliteitspark. De mobiliteitsdienst stelt enkele examenvragen op. De klassen leggen ook een praktische proef af. Leerlingen rijden eerst enkele minuten in het park rond en worden daarop gequoteerd. Met een behendigheidsprouf op een fietsparcours sluiten ze het examen af. De twee beste leerlingen van elke klas winnen een prijs. Dit jaar was dat een diefstalveilig slot en fietsverlichting."

"De twee beste leerlingen van elke klas winnen een prijs."

Michaël Karatzas, medewerker Dienst Preventie en Milieu van Tessenderlo
Foto: Tessenderlo

Meer info

Financiële en logistieke ondersteuning

- Alle provinciebesturen bieden ondersteuning aan voor verkeerseducatie, zowel voor scholen als voor gemeentebesturen. Sommige provincies bieden uitleenmateriaal aan of gratis handleidingen. Kijk op de website van uw provincie voor meer informatie.
- Via module 15 van het mobiliteitsconvenant kunnen lokale overheden subsidies krijgen van de Vlaamse overheid voor projecten rond verkeers- en mobiliteitseducatie. Inspiratie voor mogelijke acties kunt u vinden op www.mobienvlaanderen.be/convenants (zoeken op trefwoorden - trefwoord 'educatie') en op www.duurzamemobiliteit.be (thema 'educatie'). Meer info over module 15 vindt u op www.mobienvlaanderen.be/convenants (modules).
- De Vlaamse Stichting Verkeerskunde biedt ondersteuning in tal van vormen. Meer info op www.verkeerskunde.be/onderwijs/

Nieuw op onze website: achtergrondinformatie over verkeerseducatie

- Op www.mobienvlaanderen.be/convenants (achtergrondinformatie) vindt u een achtergrondartikel over mobiliteitseducatie. We gaan er op zoek naar antwoorden op vragen als 'Wat is het belang van verkeerseducatie?' 'Hoe vullen educatie, infrastructuur en handhaving elkaar aan?' en 'Welke rol kunnen gemeenten in heel het verhaal spelen?' Onder meer Luc Henau (VSV), Helmut Paris (verkeerspsycholoog MOW) en Raf Canters (Mobiël 21) komen aan het woord.

Verkeersklassen voor jongeren

■ Ook provinciebesturen nemen hun rol op in verkeerseducatie. Een van de meest grootschalige initiatieven is het project 'uniforme verkeersklassen' in Limburg.

De verkeersklas is een alternatieve straf voor 12- tot 18-jarigen die een lichte verkeers-overtreding hebben begaan. In Vlaanderen organiseren heel wat politiezones, in overleg met het bevoegde parket, sinds enkele jaren verkeersklassen. De provincie Limburg engageerde zich om in alle 18 Limburgse politiezones eenvormige verkeersklassen te organiseren.

Hilde Claes: "In september 2003 startten we in alle politiezones met het 'jongeren-PV'. Kinderen en jongeren die een lichte

verkeersovertreding begaan krijgen zo'n PV en worden dan uitgenodigd om een verkeersklas bij te wonen. Als zij op die uitnodiging ingaan, wordt het PV geseponeerd."

Waar vonden jullie inspiratie voor dit project?
"Vóór 2003 waren er al 9 politiezones die op eigen initiatief verkeersklassen organiseerden als alternatief voor verkeersboetes. De provincie wilde graag de inrichting van verkeersklassen stimuleren in heel Limburg. Zo konden jongeren overal gelijk behandeld worden en konden ook de twee parketten op eenzelfde manier werken. Met de nuttige ervaringen van de politiezones die al verkeersklassen organiseerden en in overleg met de onderwijssector en de parketten werd voor de hele provincie een uniform didactisch concept ontwikkeld voor de inrichting van verkeersklassen."

Biedt de provincie ondersteuning?
"De provincie betaalt de lesgevers, dat zijn gediplomeerde rij-instructeurs. In samenwerking met de Vlaamse Stichting Verkeerskunde en de zvw Leefsleutels ontwikkelden we ook een uniform didactisch pakket op basis van de bestaande 'Verkeerswijzer'. Dat pakket wordt gebruikt tijdens de verkeersklas."

"Dankzij het provinciale project worden de verkeersklassen in heel Limburg op een uniforme manier aangeboden. De jongeren worden zo gewezen op hun houding en verantwoordelijkheid in het verkeer. Er wordt ook geoeft op vaardigheden."

Foto: Provincie Limburg

Hilde Claes, gedeputeerde verkeersveiligheid provincie Limburg

Nieuw: cd-rom 'De bank op' - op maat van politiezones

Om de verschillende bestaande initiatieven van verkeersklassen beter op elkaar af te stemmen en zo te komen tot een algemeen aanvaard stramien in Vlaanderen, namen de VSV en de provincie Vlaams-Brabant het initiatief om de cd-rom 'De bank op!' te maken. Voor de cd-rom stelden drie politiezones (Gent, Aalst en Turnhout) hun lesmateriaal ter beschikking. Deze drie goede praktijkvoorbeelden zijn bruikbaar voor alle politiezones. De wetgeving die aan bod komt, is voor heel Vlaanderen van toepassing en de getoonde beelden zijn duidelijk genoeg, ook voor iemand die de lokale situatie niet kent. De cd-rom 'De bank op' kost 15 euro en kan besteld worden bij de Vlaamse Stichting Verkeerskunde.

Meer info: www.verkeerskunde.be/publicaties/educatie/ (secundair onderwijs)

Gediplomeerde rij-instructeurs geven les aan jongeren die een lichte overtrekking maakten.

Foto: Provincie Limburg

Goed om weten

■ Proefproject: rijbewijs op school

Alle leerlingen moeten hun middelbare school kunnen verlaten met een theoretisch rijbewijs op zak. Om die doelstelling te realiseren start Vlaams minister van Mobiliteit Kathleen Van Brempt dit jaar het proefproject 'rijbewijs op school' in 20 scholen. 2.000 leerlingen uit de derde graad krijgen een lessenpakket van 8 uur verkeerseducatie. Daarna kunnen ze in hun eigen school gratis het theoretische rijexamen afleggen. Het lessenpakket wordt opgesteld door de Vlaamse Stichting Verkeerskunde in samenwerking met de rij scholen.

■ Vormingssessie 'Kleinschalige verhandelingen in publieke ruimte'

Wat? In maart 2007 publiceerde het Steunpunt Straten het voorbeeldenboek 'Kleinschalige verhandelingen in publieke ruimten'. Dit najaar organiseert Steunpunt Straten drie vormingssessies over dat thema. De vormingssessies bestaan uit een theoretisch gedeelte en een bedrijfsbezoek. Thema's die aan bod komen zijn: materiaalkeuze, schadeverschijnselen, pesticidenvrij onkruidbeheer, ...

Voor wie? De vormingsmomenten zijn bedoeld voor ontwerpers, ambtenaren, beleidsvoerders en aannemers in de sectoren openbare werken, ruimtelijke ordening en mobiliteit.

Wanneer?

- Dinsdag 23 oktober 2007 bij Lithobeton, Kanaalstraat 18, 8470 Gistel
- Donderdag 25 oktober 2007 bij Ebema, Dijkstraat 3, 3690 Zutendaal
- Dinsdag 6 november 2007 bij Vande Moortel, Scheldekant 7, 9700 Oudenaarde

Inschrijvingen: Deelname kost € 30,00 (lunch inbegrepen). Voor lidgemeenten van Steunpunt Straten is deelname gratis. Inschrijven kan tot uiterlijk 10 kalenderdagen vóór de betreffende sessie per mail via info@steunpuntstraten.be of per telefoon 015-30.80.40.

De Mobiliteitsbrief biedt lokale overheden informatie over hoe een lokaal duurzaam mobiliteitsbeleid kan uitgewerkt worden i.s.m. andere partners en overheden.

Website: www.mobi.vlaanderen.be/convenants/. **Abonnement:** Kluwer, Klantenservice, Motstraat 30, 2800 Mechelen, tel. (gratis) 0800 30 144, fax (gratis) 0800 17 529, info@kluwer.be, www.kluwer.be/overheid. **Redactieadres:** Sandra De Bel, Kluwer, Motstraat 30, 2800 Mechelen, sandra.debel@wkb.be.

Redactieraad: Dominique Aemele (MOW), Filip Boelaert (kabinet Crevits), Erwin Debryne (VMSG), Daphne DeWolf (Agentschap Wegen en Verkeer), Frans Helon (MOW), Annelies Horemans (De Lijn), Eddy Klynen (VSV), Willy Miermans (Hogeschool voor Verkeerskunde), Dirk Verhoeven (MOW), Lieslotte Wackenier (kabinet Van Brempt).

Verantwoordelijke uitgever: ir. Fernand Desmyter, departement Mobiliteit en Openbare Werken (MOW), Koning Albert II-laan 20 bus 4, 1000 Brussel.

© 2007 Vlaamse overheid Departement Mobiliteit en Openbare Werken.